

UNIVERZA V LJUBLJANI

PRAVNA FAKULTETA

DOSTOP IN PROCESNA JAMSTVA PRED ŠPORTNIMI
RAZSODIŠČI V ZVEZI S 6. ČLENOM EVROPSKE
KONVENCIJE O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

MAGISTRSKO DIPLOMSKO DELO

LUKA MILANOVIĆ

Mentor: prof. dr. Saša Zagorc, univ. dipl. prav.

Ljubljana, december 2017

POVZETEK MAGISTRSKE NALOGE

Pomen športnega prava iz leta v leto sunkovito narašča. Popularnost, vpliv ter finančni vidiki športa so Mednarodni olimpijski komite (v nadaljevanju: »MOK«) prisilili v ustanovitev *Court of Arbitration for Sport* (v nadaljevanju: »CAS«), ki naj bi kot vrhovno športno razsodišče odločalo o športnopravnih sporih na podlagi pravil športnih organizacij. V želji po enaki obravnavi vseh športnopravnih sporov je MOK odločanje o le teh želel prenesti iz pristojnosti nacionalnih sodišč na CAS. Jedro magistrske naloge obsega analizo procesnih jamstev v postopkih pred CAS v povezavi s pravico do poštenega sojenja, kot izhaja iz 6. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah (v nadaljevanju: »EKČP«). Ker so podpisnice EKČP zgolj države, bom pojasnil tudi (ne)vezanost CAS na določbe EKČP. Nadalje bom obravnaval komponente pravice do poštenega sojenja, ki so pomembne tudi v arbitražnih postopkih. V magistrski nalogi pozornost namenim tudi vlogi Švicarskega zveznega sodišča (v nadaljevanju: »SFT«), ki je pristojno za presojo, ali je senat CAS spoštoval procesna jamstva zagotovljena s švicarskim nacionalnim pravom, med drugim tudi pravico do poštenega sojenja.

Ključne besede:

Alternativno reševanje sporov – športna razsodišča – EKČP – pravica do poštenega sojenja – sodni nadzor

SUMMARY OF THE THESIS

The importance of sports law has been rapidly increasing in the past decade. Popularity, influence and financial aspects of sports have forced the International Olympic Committee to establish Court of Arbitration for Sport, an authority with jurisdiction over all sports-related legal disputes. The International Olympic Committee's wish was to establish an authority independent of national courts' jurisdiction and national legislation. In order to resolve all disputes equally the jurisdiction in sports-related disputes had to be moved from state courts to the Court of Arbitration for Sport. The main body of my thesis analyses procedural guarantees in proceedings before the CAS in connection with the right to a fair trial enshrined in Article 6 of the European Convention on Human Rights. Due to the fact that only European countries can be signatories of the ECHR, the question whether the CAS is bound by it will be addressed. I will further examine all components of the right to a fair trial in the CAS's arbitration procedures, subject to the monitoring jurisdiction of the Swiss Federal Tribunal, which examines whether the arbitration panel respected procedural public policy guarantees, including fair trial guarantees.

Key words:

Alternative dispute resolution – sports tribunals – ECHR – the right to a fair trial – monitoring jurisdiction

KAZALO

I. UVOD	6
II. ŠPORTNA RAZSODIŠČA	10
II.1 Splošno.....	10
II.2 Court of Arbitration for Sport (CAS).....	11
II.3 FIFA Dispute Resolution Chamber (FIFA DRC)	14
II.4 Basketball Arbitral Tribunal (BAT).....	15
III. PRAVICA DO POŠTENEGA SOJENJA	18
III.1 Je CAS <i>ratio materiae</i> zajet v 6(1). členu EKČP?	18
III.2 Je CAS <i>ratio personae</i> zajet v 6(1). členu EKČP?.....	20
III.3 Pravica do poštenega sojenja v postopku pred CAS	22
III.3.1 Pravica do dostopa do sodišča	23
III.3.2 Pravica do obrambe.....	27
III.3.3 Pravica do javne obravnave in javne razglasitve sodbe.....	31
III.3.4 Pravica do sojenja v razumnem roku	32
III.3.5 Pravica do neodvisnega in nepristranskega sodišča.....	32
IV. SKLEP	36
V. VIRI IN LITERATURA	38

I. UVOD

1. Pravilo prepovedanega položaja v nogometu je v Indoneziji, Peruju in na Zelenortskih otokih urejeno enako. Prav tako so pravila pri atletski disciplini skoka v daljino enaka v Argentini in na Kubi. Športna pravila so v bistvenem enaka ne glede na to, v katerem delu sveta se določen šport izvaja. Je mogoče, navkljub različnim pravnim ureditvam v posameznih državah oziroma nadnacionalnih organizacijah, uresničiti idejo globalnega športnega tekmovanja pod enakimi pogoji?

2. MOK je neprofitna organizacija, ki skrbi za organizacijo in promocijo olimpijskih iger ter olimpijskih vrednot. V skladu s piramidno strukturo športa oziroma izvirno *Ein-Platz-Prinzip*¹ MOK velja za vrhovno organizacijo svetovnega športa. Vanj je včlanjenih 206 nacionalnih olimpijskih komitejev, ki zastopajo in promovirajo vrednote MOK na nacionalni ravni.² Pod okriljem MOK deluje 59 mednarodnih panožnih športnih zvez, katerih šport se igra na zimskih oziroma poletnih olimpijskih igrah. Mednarodne panožne športne zveze torej zastopajo vse največje in najpopularnejše športe na svetu.

3. V želji po ustanovitvi organa, ki bi bil pristojen za reševanje vseh sporov športne narave, je MOK ustanovil CAS, ki je začel delovati 30. junija 1984.³ McLaren, arbiter na CAS in predsednik *Basketball Arbitral Tribunal* (v nadaljevanju: »BAT«), opisuje CAS kot forum, kjer športniki in športne organizacije s celega sveta rešujejo spore pred neodvisnim športnim »sodnim« organom.⁴ Za športnike, klube in športne organizacije je ključnega pomena, da so pred CAS obravnavani enako ne glede na to, iz katere države prihajajo.

4. Ulrich Haas, profesor s Pravne fakultete Univerze v Zürichu, arbiter na CAS in BAT ter eden najuglednejših športnih pravnikov je v svojem članku *Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures* zapisal, da vedno večjo

---

¹ Na temo *Ein-Platz-Prinzip* sem februarja 2017 pod okriljem pravne klinike Pravo v športu vodil predavanje na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Naslov predavanja je bil *Konkurenčno pravo EU in Ein-Platz-Prinzip*.

² <https://www.olympic.org/national-olympic-committees> [zadnjič obiskano 2.11.2017].

³ <http://www.tas-cas.org/en/general-information/history-of-the-cas.html> [zadnjič obiskano 19.10.2017].

⁴ Richard H. McLaren, Introducing the Court of Arbitration for Sport: The Ad Hoc Division at the Olympic Games, 12 Marq. Sports. L. Rev. 515 (2001) <http://scholarship.law.marquette.edu/sportslaw/vol12/iss1/20> [zadnjič obiskano 19.10.2017].

vlogo športnih razsodišč, predvsem CAS, spremlja tudi dvom o poštenosti arbitražnega postopka. Problematična naj bi bila nezadostna procesna jamstva, ki jih imajo stranke pred športnimi razsodišči.⁵ Če imajo stranke v postopkih pred nacionalnimi sodišči z ustavo, zakoni in raznimi konvencijami o človekovih pravicah zagotovljena procesna jamstva, naj temu v postopkih pred športnimi razsodišči ne bi bilo tako. Ali navedeno drži? Odgovor na to vprašanje bo predstavljal rdečo nit mojega magistrskega dela.

5. V prvem delu magistrske naloge bom nekoliko širše predstavil delovanje CAS, BAT in arbitražnega telesa svetovne nogometne zveze *FIFA Dispute Resolution Chamber* (v nadaljevanju: »FIFA DRC«). Poleg CAS, ki predstavlja vrhovno arbitražno telo v svetu športa, bom predstavil še arbitražni telesi košarkarske in nogometne svetovne organizacije. Tako BAT kot FIFA DRC nudita vpogled v njune arbitražne odločitve ter s tem omogočata preverjanje ustreznosti postopka. Obe arbitražni telesi imata bogato zbirko arbitražnih odločitev ter tako pomembno sooblikujeta pravna razmerja med akterji v košarkarskem (BAT) in nogometnem svetu (FIFA DRC). Nadalje bom na kratko opisal 6. člen EKČP, ki posameznikom zagotavlja pravico do poštenega sojenja. Dodatno bom obravnaval tiste komponente pravice do poštenega sojenja, ki so še posebej pomembne v arbitražnem postopku.

6. MOK je CAS ustanovil kot vrhovno športno arbitražno telo, ki bo odločalo o vseh sporih športnopravne narave. Ker pa je bil CAS zasnovan kot instanca, na katero se vlagajo pritožbe zoper odločitve disciplinskih organov panožnih zvez, so nekatere športne panožne zveze ustanovile tudi svoja arbitražna telesa, ki odločajo o sporih športnikov in športnih organizacij znotraj posameznega športa. Panožne zveze, ki so ustanovile svoja arbitražna telesa, imajo v svojih pravilih zapisano, da je na prvi stopnji za reševanje sporov med športniki in klubi pristojno arbitražno telo panožne zveze, morebitno pritožbo zoper odločitve arbitražnega organa panožne zveze pa lahko stranke vložijo na CAS.⁶ Nadalje pravila panožnih zvez

---

⁵ Ulrich Haas, *Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures*, I.S.L.R., Issue 3 Thomson Reuters (Professional) UK Limited and Contributors (2012).

⁶ 58. člen Statuta FIFA, 40. člen Statuta FIBA; člen 2.7.5. člen Statuta FIVB (Mednarodna odbojcarska zveza).

vsebujejo klavzulo, skladno s katero se lahko vsi spori, v katerih je udeležena panožna zveza, obravnavajo zgolj in samo pred CAS.⁷

7. Skozi analizo sodne prakse CAS bom obravnaval pravico do poštenega sojenja⁸ strank v postopkih pred športnimi razsodišči. Dostop do športnega razsodišča, kot alternativa dostopu do sodišča, in obravnava procesnih jamstev, ki so strankam zagotovljena v postopkih pred športnimi razsodišči, sta ključni točki mojega magistrskega dela. Kot standard procesnih jamstev pred športnimi razsodišči, bom uporabil določila 6. člena EKČP. Skozi analizo sodne prakse CAS bom odgovoril na vprašanje, ali je CAS pri svojem odločanju zavezan spoštovati standarde pravic, ki jih strankam v nacionalnih postopkih zagotavlja EKČP.

8. Del magistrske naloge bom posvetil tudi osvetlitvi vprašanja dejanske (ne)prostovoljnosti podpisa arbitražnega dogovora, s katerim športniki pristojnost reševanja vseh sporov v odnosu s športnimi organizacijami prenesejo z nacionalnih sodišč na CAS. Športne organizacije namreč udeležbo športnikov na tekmovanjih pod svojim okriljem pogojujejo s podpisom arbitražnega dogovora. Vsi športniki, ki želijo nastopiti na olimpijskih igrah, morajo namreč podpisati izjavo, s katero se strinjajo, da bodo vse spore, ki bi nastali v povezavi z udeležbo na olimpijskih igrah, reševali pred CAS.⁹ Tako so športniki postavljeni pred izbiro, ali bodo podpisali arbitražni dogovor ali pa ne bodo smeli tekmovati na tekmovanjih pod okriljem panožne športne zveze in MOK.¹⁰

9. Nadalje bom v magistrskem delu obravnaval tudi postopke, v katerih imajo športniki z vidika 6. člena EKČP najmanj ugoden položaj, in sicer postopke, v katerih se športnikom očita zloraba dopinga. CAS je v 13. členu *World Anti-Doping Code* (v nadaljevanju: »WADC«) določen kot pritožbeni organ za vse spore povezane z dopingom.¹¹ Obrnjeno dokazno breme in visok dokazni standard športniku, ki je obtožen zlorabe dopinga, močno otežujeta možnosti uspešne obrambe. S procesno omejenostjo CAS postopka v primeru

---

⁷ 57. člen Statuta FIFA; 40. člen Statuta FIBA; člen 2.7.5. člen Statuta FIVB.

⁸ Pravica do poštenega sojenja ali *the right to a fair trial* je zaščiten s 6. členom EKČP.

⁹ Richard H. McLaren, *The Court of Arbitration for Sport, Handbook of International Sports Law* (2011), str. 37.

¹⁰ Ulrich Haas, *Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures*, I.S.L.R., Issue 3 Thomson Reuters (Professional) UK Limited and Contributors (2012), str. 52.

¹¹ World Anti-Doping Code, 13. člen - <https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/wada-2015-world-anti-doping-code.pdf> [zadnjič obiskano 22.10.2017].

dopinga in zastarelostjo WADC imam tudi osebne izkušnje, saj sem bil član odvetniške ekipe, ki je zagovarjala športnico, ki je bila pozitivna na doping testu na olimpijskih igrah v Riu leta 2016. Ravno v primerih, v katerih je CAS odločal o zlorabi dopinga, so zagovorniki športnikov najbolj poudarjali neskladnost CAS postopka s 6. členom EKČP.¹²

10. Veliko število doping primerov je bilo skozi zgodovino CAS obravnavano tudi pred SFT, ki je edino sodišče, pristojno za obravnavo procesnih napak v postopku pred CAS.¹³ SFT je s svojimi odločitvami o (ne)odvisnosti CAS od MOK pomembno sooblikoval CAS in njegova pravila delovanja.¹⁴ Vsaj trije primeri, v katerih je CAS ugotovil zlorabo dopinga, SFT pa ni ugotovil procesnih napak, so trenutno na mizi sodnikov Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju: »ESČP«).¹⁵

---

¹² SFT 4P.172/2006 *Cañas proti ATP Tour*, 22.3.2007; SFT 4A.144/2010 *Pechstein proti ISU & CAS*, 28.9.2010.

¹³ *Infra*, odst. 43 et seq.

¹⁴ Elmar Gundel je, nezadovoljen z odločitvijo CAS, vložil pritožbo na SFT, ki je CAS podalo predloge, kako narediti CAS bolj neodvisnega od MOK. Odločitev SFT je objavljena v Recueil Officiel des Arrêts du Tribunal Fédéral [Official Digest of Federal Tribunal Judgements] 119 II 271.

¹⁵ *Bakker proti Švica*, opr. št. 7198/07; *Mutu proti Švica*, opr. št. 40575/10; *Pechstein proti Švica*, opr. št. 67474/10.

II. ŠPORTNA RAZSODIŠČA

II.1 Splošno

11. Konec 20. Stoletja je vzklila želja MOK, da po vzoru gospodarskih arbitražnih razsodišč, ustanovi arbitražno razsodišče, ki bo specializirano izključno za športno pravo. S širitvijo športa izven državnih meja so pričeli nastajati tudi športni spori z mednarodnim elementom. Ker pa so bili tovrstni spori prepuščeni nacionalnim pravnim redom in delovanju nacionalnih sodišč, je MOK sredi osemdesetih let 20. stoletja ustanovil CAS, kot vrhovno arbitražno razsodišče za šport.¹⁶

12. Zametki ideje o CAS so bili povezani z bojem proti dopingu, ki je združil vse športne organizacije, nacionalne olimpijske komiteje, mednarodne panožne zveze in športnike. Pod gesloma »*clean sport*« in »*fair play*« je bil vzpostavljen enoten sistem arbitraže, ki je poskrbel za striktno uresničevanje WADA pravil in njihovo učinkovito izvrševanje skozi enotno prakso CAS. Kot je v sodbi *Pechstein proti DESG in ISU*¹⁷ zapisalo nemško Zvezno sodišče (v nadaljevanju: »BGH«), bi bili cilji mednarodnega boja proti dopingu ogroženi, če bi se vprašanja zlorabe dopinga prepustila nacionalnim pravnim redom in njihovim sodiščem.¹⁸ Görtz je poudaril, da je treba za dosego zelenih ciljev boja proti dopingu nujno zagotoviti, da ista pravila v zvezi z enotnimi standardi veljajo za vse športnike enako.¹⁹ Prav v primerih dopinga je po mnenju BGH najpomembnejša enotna uporaba WADC, katerega domnevno zlorabo presoja posebno arbitražno razsodišče, specializirano za šport.²⁰ S tem se vsem športnikom zagotavlja pošteno tekmovanje, prav tako pa lahko posebno arbitražno razsodišče, specializirano za šport, prispeva k razvoju mednarodnega športnega prava.²¹

13. Posebna znanja s področja športnega prava, ki jih imajo arbitri pred športnimi razsodišči za razliko od nacionalnih sodnikov, je zagotovo dodaten razlog, zakaj je treba športnopravne zadeve reševati pred arbitražnimi razsodišči, in ne pred nacionalnimi sodišči. Prav tako je

---

¹⁶ *Supra*, odst. 3.

¹⁷ BGH, opr. št. 97/2016, *Pechstein proti DESG & ISU*, 7.6.2016.

¹⁸ *Ibid.* odst. 50.

¹⁹ Reinhard J. Görtz, ANTI-DOPING MAßNAHMEN IM HOCHLEISTUNGSSPORT AUS RECHTLICHER SICHT, (2012), str. 243.

²⁰ BGH, opr. št. 97/2016, *Pechstein proti DESG & ISU*, 7.6.2016, odst. 59.

²¹ *Ibid.*

pomemben argument v prid arbitražnemu razsodišču tudi hitro reševanje sporov, saj je hiter zaključek postopka za športnika izjemno pomemben. Za razliko od sodb nacionalnih sodišč, so odločitve arbitražnih razsodišč mednarodno priznane in izvršljive v skladu z Newyorško konvencijo o priznanju in izvršitvi tujih arbitražnih odločb.²²

14. Kot bo razvidno iz spodnjega opisa nekaterih športnih arbitražnih razsodišč, je vsem skupen cilj enakega obravnavanja vseh enakih oziroma podobnih športnopravnih sporov, s poudarkom na hitri in cenovno ugodni rešitvi spora. Pravila vseh športnih arbitražnih tribunalov imajo vzpostavljen tudi mehanizem, s katerim preko mednarodne oziroma nacionalne športne panožne zveze vršijo pritisk na toženca, če ta ne želi prostovoljno izvršiti arbitražne odločbe.²³

II.2 Court of Arbitration for Sport (CAS)

15. Pred ustanovitvijo CAS so bili vsi spori, povezani s športom, obravnavani pred nacionalnimi sodišči. Takšne odločitve nacionalnih sodišč so bile zavezujoče učinek zgolj v državi, v kateri je bila odločitev sprejeta. Zaradi globalizacije športa je nastala potreba po ustanovitvi neodvisnega in nepristranskega organa, ki bi imel moč in pristojnost izdajati zavezujoče odločitve na mednarodni ravni. Sodnik Meddržavnega sodišča v Haagu, Senegalec Keba Mbaye je bil s strani MOK imenovan za predsednika delovnega telesa, katerega naloga je bila priprava statuta športnega arbitražnega telesa.²⁴

16. Leta 1983 je MOK ratificiral statut CAS, ki je začel delovati 30. 6. 1984. V skladu s 27. členom CAS Pravil je pristojnost CAS omejena na spore, ki so povezani s športom.²⁵ MOK, ki je imenoval četrtino arbitrov, je financiral delovanje CAS, katerega postopek je bil na začetku za športnike praktično brezplačen. Kljub cenovni ugodnosti CAS so bile mednarodne panožne zveze glede vključitve CAS arbitražne klavzule v svoja pravila zelo rezervirane. Ključni pomislek mednarodnih panožnih zvez je predstavljalo pomanjkanje neodvisnosti CAS

---

²² *Ibid.*

²³ 335. člen FIBA Internal Regulations, 1.odstavek 58. člena Statuta FIFA.

²⁴ Adam Beach, »The Court of Arbitration for Sport« - a Supreme Court for the Sports World?, The Student Journal of Law, <https://sites.google.com/site/349924e64e68f035/issue-4/-the-court-of-arbitration-for-sport-a-supreme-court-for-the-sports-world> [zadnjič obiskano 23.10.2017].

²⁵ Originalni zapis 27. člena CAS Pravil: »*These Procedural Rules apply whenever the parties have agreed to refer a sports-related dispute to CAS [...].*«.

od MOK. Prva mednarodna panožna zveza, ki je vključila CAS arbitražno klavzulo v svoja pravila, je bila Mednarodna konjeniška.

17. Leta 1992 je Elmar Gundel pred SFT izpodbijal odločitev CAS, s katero mu je bila naložena časovna prepoved nastopanja na vseh tekmovanjih pod pokroviteljstvom Mednarodne konjeniške zveze. Gundel je CAS očital, da ni nepristransko in od MOK neodvisno arbitražno telo.²⁶ SFT Gundlu ni ugodil in je njegovo pritožbo zavrnil, kljub temu pa je v obrazložitvi *obiter dictum* zapisal, da je treba statut CAS spremeniti in zmanjšati vpliv MOK na CAS.²⁷ Primer Gundel je privedel do bistvene reforme CAS.²⁸

18. Z reformo CAS leta 1994 so močno zmanjšali vpliv MOK. Ustanovili so *International Council of Arbitration for Sport*²⁹ (v nadaljevanju: »ICAS«), ki od takrat skrbi za delovanje ter financiranje CAS. Pred ustanovitvijo ICAS je za financiranje neposredno skrbel predsednik CAS, ki ga je dejansko določil MOK, delovanje CAS pa je urejal MOK. Z reformo je na ICAS prešla pristojnost, da skrbi za neodvisnost in nepristranskost CAS ter da skrbi za pravice strank pred CAS, s čimer se je vpliv MOK na CAS bistveno zmanjšal.

19. Ob ustanovitvi je na ICAS prešla tudi pristojnost imenovanja novih arbitrov.³⁰ V skladu s 14. členom CAS Pravil ICAS imenuje arbitre za dobo štirih let z možnostjo podaljšanja statusa arbitra na vsake štiri leta. ICAS imenuje nove arbitre na predlog MOK, mednarodnih panožnih zvez, nacionalnih olimpijskih komitejev in predstavnikov športnikov pri slednjih. Arbitri lahko postanejo zgolj pravniki z delovnimi izkušnjami v športnem pravu ali mednarodni arbitraži, ki govorijo vsaj en delovni jezik CAS.³¹

---

²⁶ *Supra*, op. 14.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ Darren Kane, »Twenty Years On: An Evaluation of the Court of Arbitration for Sport« (2003) 4 *Melb. J. Int'l L.* str. 611, 614.

²⁹ ICAS sestavlja 20 pravnikov z izkušnjami s športnim pravom. 4 člane imenujejo mednarodne panožne zveze, 4 člane Združenje nacionalnih olimpijskih komitejev (ANOC), 4 imenuje MOK, 4 člani so imenovani s strani dvanajstih zgoraj naštetih članov, preostale 4 člane, ki morajo biti neodvisni od športnih teles, ki imenujejo druge člane, pa imenuje zgoraj navedenih šestnajst članov.

³⁰ Trenutno je 367 arbitrov, med njimi 3 Slovenci, in sicer Vesna Bergant Rakočević, Peter Grilc in Anton Jagodic.

³¹ Delovna jezika CAS sta angleščina in francoščina.

20. Poleg že omenjene ustanovitve ICAS je reforma CAS pripeljala do razmejitve arbitražnega postopka, in sicer na redni arbitražni postopek in na pritožbeni arbitražni postopek. Redni arbitražni postopek označuje postopek, v katerem je CAS edini razsodnik v sporu. Pritožbeni arbitražni postopek pa označuje postopek, v katerem CAS odloča o pritožbi zoper odločitev organa mednarodne panožne zveze, ki je odločal v sporu kot prvostopenjski organ.³²

21. Reforma CAS je bila prvič podrobneje pod drobnogledom SFT leta 2003, ko sta se ruski športnici Larisa Lazutina in Olga Danilova zoper odločitev CAS pritožili na SFT. SFT je v svoji odločitvi zapisal, da CAS ni podaljšana roka MOK in je tako dovolj neodvisen,³³ da se odločitve CAS lahko primerja s sodbami nacionalnih sodišč.³⁴

22. Od leta 1996 ima CAS poleg glavnega sedeža v Lozani v Švici tudi dve stalni decentralizirani predstavništvi, in sicer v Sydneyju in New Yorku. Poleg vseh treh stalnih predstavništev pa ICAS v času olimpijskih iger ustanovi *ad hoc* tribunale, ki omogočajo takojšnje odločanje o sporu, povezanim z nastopanjem na olimpijskih igrah. Po vzoru *ad hoc* tribunalov z olimpijskih iger je Evropska nogometna zveza (UEFA) zaprosila CAS, da podobno *ad hoc* arbitražno telo vzpostavi tudi v času evropskih nogometnih prvenstev.³⁵ Ravno ustanovitev *ad hoc* tribunalov, ki igrajo ključno vlogo pri prepoznavanju CAS med športniki, športnimi organizacijami in mediji s celega sveta, pri CAS ocenjujejo kot enega najpomembnejših dosežkov ICAS.³⁶

---

³² Pritožbeni postopek pred CAS je treba razlikovati od pritožbenega postopka pred nacionalnimi sodišči. CAS ni v nobenem primeru vezan na ugotovitev dejanskega stanja in pravno oceno disciplinskega organa panožne zveze. CAS ne ocenjuje ustreznosti postopka pred organom panožne zveze, temveč v skladu z *de novo* pristojnostjo v celoti obravnava spor in sprejme odločitev, ki je popolna in dokončna.

³³ Problematika (ne)pristranskosti in (ne)odvisnosti CAS je podrobneje obravnavana v nadaljevanju, *infra* odst. 70 et seqq.

³⁴ *Danilova & Lazuntina proti IOC & FIS* (2003), 3 Digest of CAS Awards 2001-2003, 649, 688.

³⁵ Prvič je bil *ad hoc* tribunal za potrebe UEFA ustanovljen za evropsko prvenstvo 2000 v Belgiji in na Nizozemskem. Gre za evropsko prvenstvo, na katerem je do sedaj edinkrat nastopila tudi Slovenija.

³⁶ *Supra*, op. 3.

II.3 FIFA Dispute Resolution Chamber (FIFA DRC)

23. Z odločitvijo Sodišča Evropske unije (v nadaljevanju: »SEU«) v primeru *Bosman*³⁷ sta se evropska politika in evropski pravni red močno vključila v evropska športna tekmovanja. Po odločitvi SEU v zadevi *Bosman* so med Evropsko komisijo na eni strani in FIFA³⁸ ter UEFA³⁹ na drugi strani začeli potekati pogovori o načelih, na katerih naj bi temeljila pravila o prestopih nogometašev, ki bi bila skladna s pravnim redom Evropske unije.

24. Leta 2001 je FIFA v želji, da športnikom, trenerjem, agentom in klubom omogoči hitro in cenovno ugodno razrešitev sporov, ustanovila FIFA DRC. FIFA DRC temelji na načelu enakopravnosti strank, kar se v celoti kaže tudi v tem, da polovico arbitrov imenujejo predstavniki igralcev, polovico pa predstavniki nogometnih klubov. Pravila FIFA DRC direktno ne onemogočajo reševanja sporov strank pred nacionalnimi sodišči, temveč ponujajo zgolj cenejšo in hitrejšo pot do rešitve spora. Bolj neposredno pa izključitev reševanja sporov pred nacionalnimi sodišči urejajo pravilniki nacionalnih nogometnih zvez. Statut Nogometne zveze Slovenije (v nadaljevanju: »NZS«) v 15. členu članom NZS nalaga dolžnost strinjati se z izključitvijo pristojnosti rednih sodišč v nogometnopравниh sporih, če to dopušča pravni red RS.⁴⁰ Nadalje imajo člani NZS dolžnost priznati pristojnost in odločitve CAS.⁴¹ Vsaka izmed strank postopka pred FIFA DRC ima pravico, da odločitev FIFA DRC izpodbija pred CAS.⁴²

25. FIFA DRC je pristojen za reševanje pogodbenih sporov med klubi in igralci kot tudi za spore, ki zadevajo odškodnine in solidarnostne sheme med klubi. Pristojnost FIFA DRC je podana samo v primeru, ko je podan mednarodni element. Torej, igralec iz Slovenije pred FIFA DRC ne bo mogel tožiti kluba iz Slovenije, saj ni podan mednarodni element. Za takšne primere je FIFA predvidela nacionalna nogometna arbitražna telesa, ki pa obstajajo zgolj v nekaterih evropskih državah.

---

³⁷ C-415/93 *Union royale belge des sociétés de football association ASBL proti Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA proti Jean-Marc Bosman in ostali in Union des associations européennes de football (UEFA) proti Jean-Marc Bosman*[1995] ECR I-4921.

³⁸ Fédération Internationale de Football Association

³⁹ Union of European Football Associations

⁴⁰ 15. člen Statuta NZS.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² 1. odstavek 58. člena Statuta FIFA.

26. V skladu s 4. členom Pravil FIFA DRC je arbitražno razsodišče sestavljeno iz 24 arbitrov, od katerih jih je 12 imenovanih s strani FIFPro, ki skrbi za pravice profesionalnih nogometašev, 12 pa je imenovanih s strani predstavnikov klubov. Postopek pred FIFA DRC največkrat poteka pred arbitrom posameznikom, ki vodi postopek v enem izmed štirih uradnih jezikov FIFA, in sicer v angleščini, španščini, francoščini ali nemščini. Postopek večinoma poteka pisno. Bistvenega pomena za igralce je, da so postopki z mednarodnim elementom, v katerih tožijo na plačilo pogodbeno dogovorjenega zneska, brezplačni.⁴³

27. Če klub ne bi spoštoval odločitve FIFA DRC in igralcu tudi po izdani arbitražni odločbi ne bi izplačal dogovorjenega zneska, se mora igralec za pomoč pri izvršitvi arbitražne odločbe obrniti na *Player's Status and Governance Department*.

II.4 Basketball Arbitral Tribunal (BAT)

28. Leta 2007 je FIBA po vzoru MOK in FIFA ustanovila svoje arbitražno razsodišče. T. i. FAT oziroma *Fiba Arbitral Tribunal* je bil ustanovljen z namenom enostavnega, hitrega in cenovno ugodnega reševanja sporov v košarkarskem svetu. FAT, ki se je po nekaj letih v želji, da se poudari njegovo neodvisnost od FIBA, preimenoval v BAT oziroma *Basketball Arbitral Tribunal*, je - podobno kot FIFA DRC pri nogometu - pristojen za vse spore finančne narave pod okriljem FIBA. BAT postopek vodi arbiter posameznik po pravilih švicarskega procesnega prava, saj je sedež BAT v Ženevi.⁴⁴ Posebnost postopka pred BAT je, da če stranki v arbitražni klavzuli⁴⁵ ne opredelita drugače, arbiter kot materialnopravno podlago pri odločanju vzame pravičnost – *ex aequo et bono*.

---

⁴³ Drugi odstavek 18. člena Rules Governing the Procedures of the Players' Status Committee and the Dispute Resolution Chamber.

⁴⁴ Erika Hasler, The Basketball Arbitral Tribunal – An Overview of Its Process and Decisions, Chapter 6 v A. Duval in A. Rigozzi, Yearbook of International Sports Arbitration (2015), str. 113.

⁴⁵ Uradna verzija arbitražne klavzule se glasi: »Any dispute arising from or related to the present contract shall be submitted to the Basketball Arbitral Tribunal (BAT) in Geneva, Switzerland and shall be resolved in accordance with the BAT Arbitration Rules by a single arbitrator appointed by the BAT President. The seat of the arbitration shall be Geneva, Switzerland. The arbitration shall be governed by Chapter 12 of the Swiss Act on Private International Law, irrespective of the parties' domicile. The language of the arbitration shall be English. The arbitrator shall decide the dispute ex aequo et bono.«.

29. BAT sestavljajo predsednik, podpredsednik in 6 arbitrov. V skladu s 3-299(b). členom BAT Pravil so arbitri imenovani s strani BAT predsednika, in sicer za podaljšljivo dobo dveh let. Arbitri morajo biti pravniki, ki imajo izkušnje s športnim pravom.

30. BAT postopki so v skladu z 2.2. členom BAT Pravil obravnavani na podlagi 12. poglavja švicarskega *Internationales Privatrecht* oziroma angleško *Private International Law Act* (v nadaljevanju: »PILA«), ki strankam nudi popolno avtonomijo, možnost izreka začasnih ukrepov s strani arbitražnega razsodišča, fleksibilnost glede izbire materialnega prava in t. i. *hands off approach* glede sodnega nadzora nad arbitražno odločitvijo.⁴⁶

31. BAT, ki je v desetih letih svojega obstoja obravnaval več kot tisoč primerov, nudi strankam učinkovit nadzor nad izvrševanjem arbitražnih odločb. Če klub, navkljub arbitražni odločbi BAT, ne plača zneska, ki ga je določil BAT, lahko igralec, trener ali agent preko BAT na FIBA naslovi zahtevo po naložitvi sankcij za klub. Člen 335. FIBA Pravil določa, da lahko FIBA naloži različne sankcije, če stranka, ki je v sporu pred BAT izgubila, ne spoštuje in ne izvrši BAT odločbe. Med možnimi sankcijami so prepoved registracije novih igralcev, prepoved nastopanja na evropskih klubskih tekmovanjih, denarna kazen do 150.000 frankov za klub kot tudi denarna kazen za fizične ali pravne osebe, ki so neposredno ali posredno povezane s stranko, ki ne spoštuje BAT odločitve.⁴⁷

32. V večini primerov odločitev BAT zadostuje, da stranka, ki je v sporu izgubila, poplača dolg do nasprotne stranke. V nasprotnem primeru pa posreduje FIBA, ki s svojim pritiskom stranko, ki je izgubila, dejansko prisili, da izvrši odločitev BAT. Obstajajo pa tudi primeri, sicer redki, ko niti pritisk in dodatne sankcije FIBA ne zadostujejo. V določeni BAT zadevi zastopam interese bivšega profesionalnega igralca košarke. Ker klub do igralca ni izpolnil svojih finančnih obveznosti, se je igralec odločil, da bo na BAT vložil tožbo zoper klub. BAT je odločil v prid igralcu in klubu naložil plačilo dolgovanega zneska. Klub odločitve BAT ni spoštoval, zato smo od FIBA nadalje zahtevali, da klubu naloži dodatne sankcije. Po prepovedi registracije novih igralcev je bila klubu naložena tudi denarna kazen 10.000 frankov, kar pa je kaplja v morje v primerjavi z vrednostjo spora.

---

⁴⁶ Erika Hasler, *The Basketball Arbitral Tribunal – An Overview of Its Process and Decisions*, Chapter 6 v A. Duval in A. Rigozzi, *Yearbook of International Sports Arbitration* (2015), str. 113.

⁴⁷ <http://www.fiba.basketball/internal-regulations/book3/players-and-officials.pdf> [zadnjič obiskano 2.11.2017].

33. Klub je trenutno v mirovanju, ne nastopa na nobenem tekmovanju in nima registriranih novih igralcev. Edino, kar preostane igralcu, je čakanje, da se vodilni v klubu odločijo, da bi zopet sestavili močno ekipo in tekmovali v državnem prvenstvu in mednarodnih tekmovanjih, kar pa trenutno bolj spominja na Beckettovo tragikomedijo z naslovom *Čakajoč Godota*.

34. Edina preostala možnost je, da se v državi, v kateri je klub registriran, začne postopek priznavanja arbitražne odločitve BAT. Ker je sedež BAT v Švici, velja, da se lahko BAT odločitve priznava v skladu z Newyorško konvencijo o priznanju in izvršitvi tujih arbitražnih odločb.⁴⁸ Ker pa je postopek priznavanja tuje arbitražne odločbe pred sodiščem v državi, iz katere klub prihaja, povezan z nesorazmernimi stroški, se zdi, da bo omenjena BAT odločitev ostala neizvršena.

---

⁴⁸ Erika Hasler, *The Basketball Arbitral Tribunal – An Overview of Its Process and Decisions*, Chapter 6 v A. Duval in A. Rigozzi, *Yearbook of International Sports Arbitration* (2015), odst. 131-132.

III. PRAVICA DO POŠTENEGA SOJENJA

III.1 Je CAS *ratio materiae* zajet v 6(1). členu EKČP?

35. EKČP v 6. členu zagotavlja minimalne standarde v sodnih postopkih, do katerih mora biti obdolženi upravičen. V primeru neupoštevanja slednjih bo država, v kateri je postopek potekal, spoznana za krivo kršitve pravice do poštenega sojenja. V prvem odstavku 6. člena EKČP je določeno, da so minimalni standardi zagotovljeni samo v postopkih pred z zakonom ustanovljenimi sodišči. Prvi odstavek 6. člena se glasi:

(1) Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ali o kakršnihkoli kazenskih obtožbah zoper njega pravično in javno ter v razumen roku odloča neodvisno in nepristransko z zakonom ustanovljeno sodišče. Sodba mora biti izrečena javno, toda tisk in javnost sta lahko izločena iz sojenja deloma ali v celoti v interesu morale, javnega reda ali državne varnosti, če to v demokratični družbi zahtevajo koristi mladoletnikov ali varovanje zasebnega življenja strank, pa tudi tedaj, kadar bi po mnenju sodišča zaradi posebnih okoliščin javnost sojenja škodovala interesom pravičnosti. [Poudarek dodal L.M.]

36. Vprašanje, na katerega je treba odgovoriti, je, ali se lahko CAS interpretira kot »z zakonom ustanovljeno sodišče« v smislu EKČP. Izraz »sodišče« ima avtonomen pomen.⁴⁹ ESČP je termin »sodišče« interpretiralo vsebinsko. Sodišče mora imeti skladno s 6. členom EKČP pristojnost določeno na podlagi prava, biti mora neodvisno in nepristransko, imeti mora vnaprej določena procesna pravila in je zavezano zagotavljati strankam procesna jamstva v skladu s prvim odstavkom 6. člena EKČP.⁵⁰

37. Nekateri avtorji zagovarjajo stališče, da se CAS z jezikovno razlago, kot zasebno arbitražno telo, katerega pristojnost izvira iz volje strank in katerega sestavo določijo stranke,

---

⁴⁹ Harris, O'Boyle, Warbrick, LAW OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS, SECOND EDITION (2009), str. 16, 285-286.

⁵⁰ *Belilos proti Švici*, opr. št. 10328/83, 29.4.1988, odst. 64; *Ciper proti Turčiji*, opr. št. 25781/94, 10.5.2001, odst. 233.

ne more šteti za »z zakonom ustanovljeno sodišče«.⁵¹ Večinsko stališče je nasprotno, in sicer, da je termin »z zakonom ustanovljeno sodišče« treba razlagati širše. Po večinskem stališču naj bi pristojnost CAS izvirala iz švicarske pravne ureditve, ki daje strankam avtonomijo pri odločanju, katero telo naj odloča o sporu.⁵² Posledično ureditev CAS izhaja iz švicarskih zakonov, ki arbitražnim razsodiščem dopuščajo veliko avtonomije. Haas pojasni, da je za športnike, katerih nastopi na tekmovanjih pod okriljem panožnih športnih zvez in MOK so pogojeni s podpisom arbitražne klavzule, pomembno, da so v skladu s švicarskim pravom zavezani k pristojnosti CAS, in ne, da bi bila pristojnost CAS enostransko odvisna od monopolne organizacije, bodisi mednarodne športne panožne zveze bodisi MOK, kot krovne športne organizacije.⁵³

38. Vprašanje, ki se poraja, je, ali je CAS sodno ali kvazisodno telo? Termin »sodno« je vezan na neodvisno in nepristransko telo, ki je na podlagi postopkovnih pravil pristojno izdati pravno zavezujočo odločitev.⁵⁴ Odločitve CAS učinkujejo zgolj *inter partes*, torej nimajo zavezujočega učinka *erga omnes*. Kljub pomanjkanju lastnosti klasičnih sodnih teles pa mora biti v CAS postopkih spoštovana pravica strank do neodvisnega in nepristranskega tribunala, ustanovljenega z zakonom.⁵⁵ Kršitev omenjene pravice vodi v nepriznanje arbitražne odločitve s strani SFT, ki kot sodno telo nadzira zakonitost odločitve in postopka pred CAS.

39. Za pristojnost CAS obstaja torej podlaga v švicarskem pravu, ki za določene vrste sporov odločitev o pristojnem organu za reševanje spora v celoti prepušča avtonomiji strank. V skladu s švicarskim *ordre public* je CAS zavezan odločati neodvisno in nepristransko.⁵⁶ Ker CAS odloča tudi na podlagi javno dostopnih procesnih pravil, lahko zaključimo, da postopek pred CAS vsebinsko izpolnjuje zahteve, podane s strani ESČP. Posledično je ustrezneje slediti

---

⁵¹ J.C.Landrove, European Convention on Human Rights' Impact on Consensual Arbitration An État Des Lieux of Strasbourg Case-Law and of a Problematic Swiss Law Feature, v: Besson Hottelier and Werro, Human Rights at the Center (2005), odst. 73, 80.

⁵² Ulrich Haas, Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures, I.S.L.R., Issue 3 Thomson Reuters (Professional) UK Limited and Contributors (2012), str. 44.

⁵³ *Ibid.* str. 45.

⁵⁴ Jernej Letnar Černič, Fair Trial Guarantees Before the Court of Arbitration for Sport (2012), str. 274.

⁵⁵ *Ibid.*, str. 275.

⁵⁶ *Infra*, odst. 43-44.

funkcionalni razlagi termina »sodišče« v širšem pomenu, saj uporabljivost 6. člena EKČP ne sme biti odvisna zgolj od tega, ali odločujoče telo podlago za odločanje črpa iz zakona ali iz arbitražnega dogovora strank.⁵⁷

III.2 Je CAS *ratio personae* zajet v 6(1). členu EKČP?

40. Nadalje je treba ugotoviti, ali je CAS, kot zasebno arbitražno telo, zavezan k spoštovanju EKČP. Podpisnice EKČP so države članice Sveta Evrope.⁵⁸ *Ratio personae* EKČP tako zavezuje zgolj države podpisnice. Vprašanje, ki se nam na tem mestu poraja, je povezano s t. i. *Drittwirkung* doktrino, v skladu s katero bi lahko bila standardom EKČP podrejena tudi tretja oseba, in ne zgolj države podpisnice.⁵⁹

41. Vprašanje *Drittwirkung* učinka pred ESČP je obravnavalo tudi *Cour d'appel de Paris*, ki je v svoji odločitvi zapisalo, da so le države podpisnice neposredno zavezane spoštovati konvencijske standarde.⁶⁰ Posledično tretje osebe, med katere spada CAS, niso neposredno zavezane k spoštovanju konvencijskih standardov. Temu stališču pritrjuje tudi ESČP, ki ni naklonjeno razširitvi konvencijskih jamstev tudi na odnose med posamezniki zasebnega prava.⁶¹

42. CAS je v več zadevah zapisal, da je posredno zavezan spoštovati EKČP standarde, pri čemer se je ob obravnavanju 6. člena EKČP osredotočil le na standarde, ki jih strankam zagotavlja prvi odstavek 6. člena.⁶² Drugi in tretji odstavek 6. člena zadevata minimalne standarde pravic v kazenskoopravnih postopkih.⁶³ V skladu s švicarskim pravom so

---

⁵⁷ Ulrich Haas, Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures, I.S.L.R., Issue 3 Thomson Reuters (Professional) UK Limited and Contributors (2012), str. 45.

⁵⁸ Članice Sveta Evrope so vse evropske države z izjemo Belorusije in Kosova.

⁵⁹ Ulrich Haas, Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures, I.S.L.R., Issue 3 Thomson Reuters (Professional) UK Limited and Contributors (2012), str. 45.

⁶⁰ Cour d'appel de Paris, 15.9.1998 (1999) Rev. Arb. 101.

⁶¹ *VgT gegen Tierfabriken proti Švici*, opr. št. 24699/94, 28.6.2001, odst. 46.

⁶² CAS 2013/A/3139, *Fenerbahce SK proti UEFA*, 5.12.2013, odst. 90; CAS 2015/A/4304, *Tatyana Andrianova proti ARAF*, 14.4.2016, odst. 46; CAS 2013/A/3274 *Mads Glasner proti FINA*, 31.1.2014, odst. 65.

⁶³ CAS 2013/A/3139, *Fenerbahce SK proti UEFA*, 5.12.2013, odst. 90.

športnopravni spori disciplinski postopki, ki jih vodijo organi športnih organizacij zoper svoje člane in se posledično obravnavajo kot civilnopravni, in ne kot kazenskopravni postopki.⁶⁴

43. Stranke, ki niso zadovoljne s postopkom pred CAS, se lahko pritožijo na SFT, ki preverja zakonitost arbitražnega postopka pred CAS v skladu s 190. členom PILA. SFT lahko zavrne priznanje arbitražne odločitve CAS v naslednjih primerih:⁶⁵

- 1.) če je bil arbiter posameznik nepravilno imenovan oziroma je bil arbitražni senat nepravilno sestavljen;
- 2.) če je arbitražni senat nepravilno sprejel oziroma zavrnil pristojnost;
- 3.) če je arbitražni senat prekoračil meje tožbenega zahtevka oziroma ni odločil o tožbenem zahtevku;
- 4.) če ni bilo spoštovano načelo enakega obravnavanja strank ali pravica do izjave v kontradiktornem postopku;
- 5.) če je arbitražna odločitev v neskladju s švicarskim javnim redom.⁶⁶

44. Kot je zapisal CAS v zadevi *Fenerbahce SK proti UEFA*, so nekatera jamstva iz prvega odstavka 6. člena EKČP posredno aplikativna tudi pred arbitražnimi tribunali, predvsem v disciplinskih postopkih. Sodniki na SFT morajo namreč, ko presojujejo pravilnost arbitražne odločitve, potrditi, da je bilo strankam postopka zagotovljeno pošteno sojenje, in sicer postopek pred neodvisnim in nepristranskim arbitražnim tribunalom.⁶⁷ To temeljno načelo postopkovne pravičnosti tvori del švicarskega javnega reda in mora biti spoštovano tudi v športnih disciplinskih postopkih pred arbitražnimi tribunali. Pravica do poštenega sojenja je del *ordre public*, kar pomeni, da če pravica do poštenega sojenja ni spoštovana v postopku pred CAS, SFT arbitražne odločbe ne prizna iz razloga neskladnosti s švicarskim javnim redom.⁶⁸ SFT je glede aplikacije EKČP v arbitražnih postopkih sprejel več nasprotujočih si

---

⁶⁴ CAS 2010/A/2311-2312, *Stichting Anti-Doping Autoriteit Nederland (NADO) in Koninklijke Nederlandsche Schaatsenrijders Bond (KNSB) proti Wesley Lommers*, 22.8.2011, odst. 7.6; Ulrich Haas, *Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures*, I.S.L.R., Issue 3 Thomson Reuters (Professional) UK Limited and Contributors (2012), str. 47.

⁶⁵ 190(2). člen švicarskega Zakona o mednarodnem zasebnem pravu.

⁶⁶ T. i. *ordre public*

⁶⁷ CAS 2013/A/3139, *Fenerbahce SK proti UEFA*, 5.12.2013, odst. 93 et seq.

⁶⁸ Jernej Letnar Černič, *Fair Trial Guarantees Before the Court of Arbitration for Sport* (2012), str. 265.

stališč. Odločitvi, da EKČP direktno ne zavezuje arbitražnih tribunalov,⁶⁹ je sledila nasprotna odločitev, po kateri so arbitražni tribunali zavezani spoštovati standarde EKČP.⁷⁰ CAS ima dolžnost izdati arbitražno odločbo, ki ne bo zavrnjena pred SFT iz razloga neskladnosti s švicarskim javnim redom.⁷¹ CAS je zapisal, da čeprav ni direktno zavezan k spoštovanju določb EKČP, mora slediti minimalnim standardom konvencijskih pravic, saj je zavezan sprejeti odločitev in izpeljati postopek v skladu s švicarskim javnim redom, katerega del je tudi pravica do poštenega sojenja, kot je določena v prvem odstavku 6. člena EKČP.⁷²

III.3 Pravica do poštenega sojenja v postopku pred CAS

45. Če je CAS torej vsaj posredno vezan na EKČP, je treba ugotoviti, katere izmed posameznih pravic, ki tvorijo konvencijsko pravico do poštenega sojenja, moramo obravnavati kot temelj postopkovne pravičnosti v smislu švicarskega *ordre public*.⁷³

46. Pravico do poštenega sojenja iz prvega odstavka 6. člena EKČP bi lahko opredelili kot skupek posameznih pravic, ki v celoti nakazujejo na (ne)poštenost postopka. V postopku mora biti zadoščeno petim nosilnim pravicam, ki predstavljajo temelj pravice do poštenega sojenja, če želimo postopek označiti kot skladnega z EKČP. V skladu s pravno teorijo so poglavitne naslednje pravice:⁷⁴

- 1.) pravica do dostopa do sodišča;

---

⁶⁹ SFT 4A_370/2007, 21.2.2008, odst. 5.3.2; SFT CaS 2006, 4.8.2006, odst. 575, 582.

⁷⁰ SFT 9C_132/2008, 20.6.2008, odst. 4.2, glej tudi CAS 2010/A/2311-2312, odst. 6.13 et seq.

⁷¹ SFT *Marc Biolley proti Association Y & TAS*, 4A_506/2007 (2008); *Cañas proti ATP Tour*, 4P.172/2006, 22.3.2007.

⁷² CAS 2011/A/2384, *UCI proti Alberto Contador Velasco & RFEC*, CAS 2011/A/2386, *WADA proti Alberto Contador Velasco & RFEC*, 6.2.2012, odst. 172 et seqq.

⁷³ Ulrich Haas, *Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures*, I.S.L.R., Issue 3 Thomson Reuters (Professional) UK Limited and Contributors (2012), str. 48.

⁷⁴ Wilhelmina Thomassen, *Arbitration and the European Convention on Human Rights, General principles*, CAS Bulletin, 2015/2, str. 33; Jernej Letnar Černič, *Fair Trial Guarantees Before the Court of Arbitration for Sport* (2012), str. 261; Ulrich Haas, *Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures*, I.S.L.R., Issue 3 Thomson Reuters (Professional) UK Limited and Contributors (2012), str. 48-57; Jernej Letnar Černič, *Fair Trial Guarantees Before the Court of Arbitration for Sport* (2012), str. 261; Harris, O'Boyle, Warbrick, *LAW OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS, SECOND EDITION* (2009), str. 235-299.

- 2.) pravica do obrambe;
- 3.) pravica do javne obravnave in javne razglasitve sodbe;
- 4.) pravica do sojenja v razumnem roku;
- 5.) pravica do neodvisnega in nepristranskega z zakonom ustanovljenega sodišča.

III.3.1 Pravica do dostopa do sodišča

47. *Essentialia negotii* pogodb, iz katerih izvira spor, ki bi si ga stranki želeli reševati pred arbitražnim sodiščem, je arbitražna klavzula, s katero se strankam onemogoči reševanje spora pred nacionalnim sodiščem.⁷⁵ Na prvi pogled se zdi, da je pristojnost arbitražnih razsodišč neposredno nasprotje konvencijske zahteve po dostopu do sodišča. Stranki namreč z arbitražno klavzulo preprečita reševanje spora pred nacionalnim sodiščem. Kljub temu pa temeljitejši pregled konvencijske pravice razkrije, da pravica do dostopa do sodišča ni absolutna pravica.⁷⁶

48. ESČP je v več zadevah zapisalo, da se stranke lahko odpovejo pravici do dostopa do sodišča.⁷⁷ Kot je ESČP odločilo v primeru *X proti Zvezni republiki Nemčiji*, dejstvo, da je pritožnik primoran podpisati arbitražno klavzulo, če želi izvajati svojo profesionalno dejavnost, ne pomeni, da je bila arbitražna klavzula podpisana neprostovoljno in s tem v nasprotju z določili EKČP.⁷⁸ Tudi CAS je sledil sodni praksi ESČP in zapisal, da umestitev arbitražne klavzule, ki stranke v primeru spora napotuje pred CAS, ni v nasprotju s konvencijsko pravico do dostopa do sodišča.⁷⁹ Vsaka omejitev pravice do dostopa do sodišča

---

⁷⁵ BGH, opr. št. 97/2016, *Pechstein proti DESG & ISU*, 7.6.2016.

⁷⁶ *Lithgow in ostali proti Združenemu Kraljestvu*, opr. št. 9906/80, 9262/81, 9265/81, 9266/81, 9405/81, 8.7.1986, odst. 193; *Deweere proti Belgiji*, opr. št. 6903/75, 27.2.1980, odst. 49.

⁷⁷ *X proti Zvezni republiki Nemčiji*, opr. št. 1197/61, 5.3.1962; *Jakob Boss Sohne KG proti Zvezni republiki Nemčiji*, opr. št. 18479/91, 2.12.1991; *Molin proti Turčiji*, opr. št. 23173/94, 22.10.1996; *Deweere proti Belgiji*, opr. št. 6903/75, 27.2.1980, odst. 49.

⁷⁸ *X proti Zvezni republiki Nemčiji*, opr. št. 1197/61, 5.3.1962; glej odločitev BGH v zadevi *Pechstein*, odst. 65.

⁷⁹ CAS 2006/A/1119, *UCI proti Inigo Landaluce Intxaurraga in RFEC*, 19.12.2006, odst. 20.

pa mora prestat test sorazmernosti,⁸⁰ pri čemer mora biti odpoved pravici dostopa do sodišča dana prostovoljno.⁸¹

49. Prostovoljnost odpovedi pravici do dostopa do sodišča je v postopkih pred CAS in na splošno pred športnimi arbitražnimi razsodišči najbolj problematična.⁸² (Ne)prostovoljnost podpisa arbitražne klavzule je obravnavalo tudi *English High Court* v zadevi *Stretford proti Football Association in Barry Right*⁸³, kjer je sodišče ugotovilo, da brez podpisa arbitražne klavzule igralčev zastopnik ne bi pridobil uradne agentske licence. Posledično zastopnik ni prostovoljno podpisal arbitražne klavzule, temveč je bil v to posredno prisiljen iz ekonomskih vzvodov, saj brez agentske licence ne bi mogel nadaljevati z opravljanjem svojega poklica kot zastopnik profesionalnih nogometašev. Zaradi monopolnega položaja Angleške nogometne zveze je bil zastopnik postavljen pred vprašanje, ali bo podpisal arbitražno klavzulo ali pa ne bo smel opravljati svojega poklica v Angliji.⁸⁴ Angleško sodišče se je pri svoji odločitvi oprlo na ESČP, ki pravi, da arbitražna klavzula ni v nasprotju z določili 6. člena EKČP, če je podpisana prostovoljno. Tako *High Court* sodišče kot tudi *The Court of Appeal* sta zapisali, da zgolj ekonomski pritisk ne vpliva na (ne)prostovoljnost podpisa v takšni meri, da bi morali arbitražni klavzuli v skladu s 6. členom EKČP odreči veljavo. Pri svoji odločitvi⁸⁵ se je sodišče *Court of Appeal* oprlo na odločitev ESČP, po kateri lahko delodajalec v pogodbi o zaposlitvi od delavca zahteva podpis arbitražne klavzule, pri čemer to ne konstituira nezakonitega ekonomskega pritiska na delavca.⁸⁶ Tudi Nemško zvezno sodišče je v zadevi *Pechstein* odločilo, da ne gre za zlorabo prevladujočega položaja športne organizacije, ki

---

⁸⁰ Harris, O'Boyle, Warbrick, LAW OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS, SECOND EDITION (2009), str. 239.

⁸¹ *Ibid.*

⁸² J. De Montmollin in D. Pentsov, Do Athletes Really Have the Right to a Fair Trial in »Non-Analytical Positive« Doping Cases?, 22(2) American Review of International Arbitration 239 (2011), str. 207; glej tudi Jernej Letnar Čerňič, Fair Trial Guarantees Before the Court of Arbitration for Sport (2012), str. 267.

⁸³ *Stretford proti Football Association in Barry Right*, EWCH 479 (Ch), 17.3.2006, odst. 42.

⁸⁴ *Ibid.*, odst. 45.

⁸⁵ *Stretford proti Football Association in Barry Right*, EWCA Civ 238 (2007), odst. 66.

⁸⁶ *X proti Zvezni republiki Nemčiji*, opr. št. 1197/61, 5.3.1962; glej tudi Ulrich Haas, Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures, I.S.L.R., Issue 3 Thomson Reuters (Professional) UK Limited and Contributors (2012), str. 52.

nastop pod svojim okriljem pogojuje s podpisom arbitražne klavzule. CAS Pravila naj bi vsebovala zadostna jamstva za pravice športnikov.⁸⁷

50. Omenjenemu stališču je sledil tudi CAS, ki je odločil, da je lahko pomanjkanje prostovoljnosti pri podpisu arbitražne klavzule upravičeno, če obstajajo razlogi *good administration of justice*, da se zadeva rešuje pred arbitražnim razsodiščem.⁸⁸ CAS dodaja, da dejstvo, da ima ena stranka močnejši pogajalski položaj, še ne pomeni, da je prišlo do kršitve konvencijske pravice do dostopa do sodišča.⁸⁹ Razlogi *good administration of justice* predstavljajo legitimni cilj, ki mora biti zasledovan, če želimo upravičiti poseg v pravico do dostopa do sodišča. Nasprotno, lahko ESČP ugotovi, da je poseg v pravico do dostopa do sodišča iz prvega odstavka 6. člena EKČP nesorazmeren in državo obsodi zaradi kršitve EKČP.

51. Piramidni sistem organizacije športa govori v prid razlogom *good administration of justice* kot legitimnemu cilju, ki upravičuje poseg v konvencijsko pravico. Vrhunski, profesionalni šport mora imeti po vsem svetu enotna pravila. Konsistentnost pravil in pravnih odločitev v povezavi z omenjenimi pravili je temeljnega pomena za mednarodni šport. Pristojnost več nacionalnih sodišč, ki izvira iz pravne ureditve posameznih držav, predstavlja tveganje konsistentnosti pravil in pravnih odločitev v športu. To ni zgolj v nasprotju z interesi mednarodnega športa, temveč tudi v nasprotju z interesi profesionalnih športnikov.⁹⁰ 187 držav s celega sveta je podpisalo Mednarodno konvencijo proti dopingu v športu⁹¹, ki v povezavi z WADC določa CAS kot pristojnega za reševanje sporov v zvezi z dopingom.

52. V luči EKČP je lahko dostop do CAS ustrezna alternativa dostopu do sodišča zgolj v primeru, če dostop do CAS predstavlja enako varstvo pravic strank, kot jim jih zagotavlja postopek pred nacionalnimi sodišči. Poseg v pravico do dostopa do sodišča je lahko upravičen le, če se zasleduje razloge *good administration of justice*, in ne zaradi želje športne panožne

---

⁸⁷ BGH, opr. št. 97/2016, *Pechstein proti DESG & ISU*, 7.6.2016, odst. 34 et seqq.

⁸⁸ CAS 2010/A/2311-2312, *Stichting Anti-Doping Autoriteit Nederland (NADO) in Koninklijke Nederlandsche Schaatsenrijders Bond (KNSB) proti Wesley Lommers*, 22.8.2011, odst. 6.15 et seq.

⁸⁹ *Ibid.*

⁹⁰ Ulrich Haas, *Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures*, I.S.L.R., Issue 3 Thomson Reuters (Professional) UK Limited and Contributors (2012), str. 53.

⁹¹ International Convention against Doping in Sport; Slovenija je pridružena članica h konvenciji od 18.9.2008.

zveze, da se športniku onemogoči dostop do nacionalnega sodišča.⁹² Na tem mestu je vredno izpostaviti CAS postopek v času olimpijskih iger, ki je zagotovo bolj smiseln kot pa postopek pred nacionalnimi sodišči. V času olimpijskih iger mora biti namreč pravna odločitev sprejeta hitro, saj je od hitrosti odločitve odvisen športnikov (ne)nastop na olimpijskih igrah. V takšnem primeru bi bilo neživljenjsko odločiti, da je bila športniku kršena pravica do dostopa do sodišča, saj je pristojnost CAS in uveljavitev enotnih pravil za vse športnike v interesu športa in športnikov.

53. Poleg navedenega pa nezadovoljni stranki pred CAS še vedno ostaja možnosti pritožbe na SFT.⁹³ Resda je pritožba možna zgolj iz procesnih razlogov, pa vendarle lahko zaključimo, da obstaja sodni nadzor nad zakonitostjo CAS postopka, kar je v skladu s konvencijsko pravico do dostopa do sodišča. Čeprav nekatere športne organizacije od svojih članov zahtevajo podpis klavzule, s katero se le-ti odpovedujejo pritožbi zoper odločitev CAS, je SFT v primeru *Cañas* zapisal, da odpoved pravici do pritožbe, čeprav dana v skladu s formalnimi zahtevami 192. člena PILA, ne zavezuje športnikov, katerih postopek se vodi pred arbitražnimi razsodišči.⁹⁴ SFT je v obrazložitvi zapisal, da se odpoved pravici do pritožbe zaradi nesorazmerja moči ne more šteti za prostovoljno.⁹⁵ Vnaprejšnja odpoved pravici do pritožbe zoper arbitražno odločitev ni skladna z določili prvega odstavka 6. člena EKČP.⁹⁶ Nadalje, če bi bila odpoved pravici do pritožbe veljavna, športniki ne bi imeli dostopa do nacionalnega sodišča, s čimer bi bila onemogočena sodna presoja arbitražne odločitve.⁹⁷ BGH je v zadevi *Pechstein* odločil, da je arbitražna klavzula, ki stranki v primeru spora napotuje na CAS, veljavna, čeprav omejuje športničin dostop do nacionalnega sodišča. Omejitev je

---

⁹² *Ibid.*

⁹³ *Supra*, odst. 43.

⁹⁴ SFT *Cañas proti ATP Tour*, 4P.172/2006, 22.3.2007, odst. 4.3.2.2.

⁹⁵ Girish Deepak, Compulsory consent in Sports Arbitration: Essential or Auxiliary, 12.4.2016, Kluwer Arbitration Blog, dostopno na: <http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2016/04/12/compulsory-consent-in-sports-arbitration-essential-or-auxiliary/> [zadnjič obiskano 13.11.2017].

⁹⁶ SFT *Cañas proti ATP Tour*, 4P.172/2006, 22.3.2007, odst. 4.3.2.2.

⁹⁷ Nathalie Voser in Anya George, ECtHR: Waiver of Recourse Against International Arbitral Award Not Incompatible with ECHR, 31.3. 2016, Kluwer Arbitration Blog, dostopno na: <http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2016/03/31/ecthr-waiver-of-recourse-against-international-arbitral-award-not-incompatible-with-echr/> [zadnjič obiskano 13.11.2017].

upravičena, saj se zasleduje cilj hitre rešitve spora s strani neodvisnega in nepristranskega specializiranega razsodišča.⁹⁸ Ob tem je treba razlikovati med določili arbitražne klavzule, ki stranke v primeru spora napotujejo na CAS, in določili, ki strankam prepovedujejo pritožbo zoper odločitve CAS. Določilo arbitražne klavzule, s katero se reševanje spora poveri v reševanje CAS, je veljavno, določila klavzule, s katero se prepove pritožbo zoper odločitve CAS, pa sodišča ne smejo upoštevati.

III.3.2 Pravica do obrambe

54. Skozi prizmo pravice do obrambe se bom preko CAS sodne prakse osredotočil na pravico do kontradiktornega postopka in načelo enakosti orožij. Če v postopku pred CAS ni spoštovana katera od omenjenih pravic, se lahko stranka pritoži na SFT. Slednje bo priznanje arbitražne odločbe zavrnilo, če bo ugotovilo, da ni bilo spoštovano načelo enakega obravnavanja strank ali pravica do izjave v kontradiktornem postopku.⁹⁹

III.3.2.1 Pravica do kontradiktornega postopka

55. ESČP je pojasnilo, da pravica do kontradiktornega postopka strankam zagotavlja možnost, da se seznanijo in odgovorijo na navedbe ter dokaze nasprotne stranke.¹⁰⁰ CAS je bil pred kratkim soočen z vprašanjem upravičenosti posega v pravico do kontradiktornega postopka. V zadevi *UCI in WADA proti Alberto Contador Velasco in RFEC* se je CAS oprl na konvencijske standarde in sodno prakso ESČP glede te pravice.¹⁰¹ V omenjeni zadevi je želel pritožnik zakriti identiteto priče in jo zaslišati kot anonimno pričó. Problem anonimne priče je povezan s pravico do obrambe, in sicer s pravico obrambe, da zasliši pričó, ki ima izpovedati zoper obdolženca. Ker so osebni podatki priče pomembne informacije, je prikrivanje takšnih informacij poseg v obdolženčevo pravico do obrambe.¹⁰²

---

⁹⁸ BGH, opr. št. 97/2016, *Pechstein proti DESG & ISU*, 7.6.2016, odst. 70.

⁹⁹ *Supra*, odst. 43-44.

¹⁰⁰ *Ruiz-Mateos proti Španiji*, opr. št. 12952/87, 23.6.1993, odst. 67.

¹⁰¹ CAS 2011/A/2384, *UCI proti Alberto Contador Velasco & RFEC*, CAS 2011/A/2386, *WADA proti Alberto Contador Velasco & RFEC*, 6.2.2012, odst. 172 et seq.

¹⁰² Ulrich Haas, *Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures*, I.S.L.R., Issue 3 Thomson Reuters (Professional) UK Limited and Contributors (2012), str. 55.

56. SFT se je pri odločanju o dopustnosti anonimne priče oprl na sodno prakso ESČP¹⁰³, ki je stranki priznal pravico, da uporabi anonimno pričo in s tem nasprotni stranki prepreči navzkrižno zasliševanje, vendar le pod pogojem, da je takšen ukrep nujen zaradi osebne varnosti priče.¹⁰⁴ Nadalje mora biti nevarnost za pričo konkretna oziroma vsaj zelo verjetna. Bolj kot je poseg v pravico do obrambe invaziven, toliko resnejša mora biti nevarnost za osebno varnost priče, da sodišče dovoli stranki uporabiti anonimno pričo.

57. V primerih, ko sodišče stranki odobri uporabo anonimne priče, mora biti pravica do obrambe zagotovljena z drugimi sredstvi, in sicer z možnostjo navzkrižnega zasliševanja preko avdiovizualnih sredstev. Nadalje odločitev sodišča ne sme temeljiti zgolj oziroma v večinskem delu na izjavi anonimne priče.¹⁰⁵ CAS je na podlagi sodne prakse SFT in ESČP dovolil uporabo anonimne priče v zadevi *FK Pobeda, Aleksandar Zabrcanec in Nikolce Zdraveski proti UEFA*, saj je ocenil, da obstaja dovolj konkretna in resna nevarnost za osebno varnost priče.¹⁰⁶

58. Nasprotno pa je CAS odločil v zadevi *Contador*, kjer je ocenil, da zahteva WADA po zakritju pričine identitete ni sorazmerna s posegom v pravico do obrambe. CAS je zahtevo WADA zavrnil z argumentom, da ne obstaja dovolj konkretna in resna nevarnost za osebno varnost priče.¹⁰⁷

III.3.2.2 Načelo enakosti orožij

59. ESČP je načelo enakosti orožij prvič opredelilo v zadevi *Neumeister proti Avstriji*¹⁰⁸ leta 1968 kot načelo, ki vsaki stranki zagotavlja razumno možnost, da predstavi svoj pogled in

---

¹⁰³ *Doorson proti Nizozemski*, opr. št. 20524/92, 26.3.1996; *Van Mechelen in ostali proti Nizozemski*, opr. št. 21363/93, 21364/93, 21427/93, 22056/93, 23.4.1997; *Krasniki proti Češki Republiki*, opr. št. 51277/99, opr. št. 28.2.2006; CAS 2011/A/2384, *UCI proti Alberto Contador Velasco & RFEC*, CAS 2011/A/2386, *WADA proti Alberto Contador Velasco & RFEC*, 6.2.2012, odst. 30.

¹⁰⁴ SFT ATF 133 I 33, 2.11.2006.

¹⁰⁵ Ulrich Haas, *Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures*, I.S.L.R., Issue 3 Thomson Reuters (Professional) UK Limited and Contributors (2012), str. 55.

¹⁰⁶ CAS 2009/A/1920, *FK Pobeda, Aleksandar Zabrcanec in Nikolce Zdraveski proti UEFA*, 15.4.2010, odst. 13 et seqq.

¹⁰⁷ CAS 2011/A/2384, *UCI proti Alberto Contador Velasco & RFEC*, CAS 2011/A/2386, *WADA proti Alberto Contador Velasco & RFEC*, 6.2.2012, odst. 35.

¹⁰⁸ *Neumeister proti Avstriji*, opr. št. 1936/63, 27.6.1968, odst. 22.

dokaze na obravnavano zadevo pod pogoji, ki stranke ne spravljajo v vsebinsko podrejeni položaj v razmerju do nasprotne stranke.¹⁰⁹

60. Sestavna dela načela enakosti orožij sta tudi dokazno breme in dokazni standard, ki veljata v postopku. Dokazno breme in dokazni standard se močno razlikujeta glede na vrsto postopka pred CAS. Tako je na primer v postopkih pred CAS, ki tečejo zaradi dopinga, športnik v najmanj ugodnem položaju, kar se tiče dokaznega bremena in dokaznega standarda.

61. V primeru t. i. *adverse analytical finding* oziroma pozitivnega doping testa se skladno s 3.1 členom WADC dokazno breme prevale na športnika. Športnik mora utemeljiti način, s katerim naj bi prišlo do kontaminacije, pri čemer mu ni mogoče očitati malomarnosti ali krivde. Dokazovanje vira kontaminacije s prepovedano snovjo je problematično, saj športniki, ki niso namerno zlorabljali dopinga, večinoma ne vedo, kako se je prepovedana snov znašla v njihovem telesu.

62. Športniki so v doping primerih pred zelo težko nalogo, saj morajo v skladu s t. i. *strict liability* standardom dokazati, da prepovedane snovi niso zaužili »*in an unauthorised manner*«, pri čemer govorimo o obliki dokazovanja negativnih dejstev, kar nemalokrat spominja na *probatio diabolica*.¹¹⁰

63. V letu 2016 sem sodeloval v postopku pred CAS kot član zagovorniške ekipe športnice, ki je bila pozitivna na doping testu na olimpijskih igrah v Riu, poletu 2016.¹¹¹ Športnica je bila pozitivna na snov, ki je v WADC opredeljena kot t. i. *masking agent*¹¹². Po WADC je prepovedana že minimalna vsebnost te snovi. Športnica je bila v skladu z 9. členom MOK Anti-Doping Rules¹¹³ (v nadaljevanju: »MOK ADR«) avtomatično diskvalificirana z

---

¹⁰⁹ *Dombo Beherr B.V. proti Nizozemski*, opr. št. 14448/88, 27.10.1993, odst. 32 et seqq.

¹¹⁰ Jernej Letnar Černič, *Fair Trial Guarantees Before the Court of Arbitration for Sport* (2012), str. 268.

¹¹¹ Odločitev CAS ni javno dostopna, zato ne bom uporabil opravilne številke primera, imena športnice, državljanstva in športne discipline, v kateri je nastopala na olimpijskih igrah v Riu.

¹¹² »Masking agents« snovi povzročijo pospešeno uriniranje, kar vodi v hitrejše prečiščevanje telesa in s tem v prikrivanje morebitnega uživanja prepovedanih snovi, ki povečajo psihofizične sposobnosti športnika.

¹¹³ 9. člen MOK ADR se v uradnem jeziku glasi: »*An anti-doping rule violation in Individual Sports in connection with an InCompetition test automatically leads to Disqualification of the result obtained in the Competition in question (and any other subsequent Competitions in the same Event for which the Athlete only*

olimpijskih iger. V podobnih primerih ima obramba zgolj eno možnost, in sicer dokazati, da je prišlo do kontaminacije vzorca urina zaradi neustreznega odvzema vzorca. Ker je bil postopek odvzema vzorca urina opravljen po najvišjih standardih, smo se morali osredotočiti na iskanje izvora kontaminacije s prepovedano snovjo. Z več testiranjmi smo ugotovili, da je športnica prišla v stik s prepovedano snovjo preko fruktoznih tablet, ki jih izdelujejo v isti tovarni kot zdravila, ki vsebujejo za športnike prepovedano snov. Čeprav je športnica fruktozne tablete jemala že več kot leto in pol pred olimpijskimi igrami in je v tem času opravila 4 doping teste, ki so bili vsi negativni, je bila prepovedana snov zaradi tovarniške napake najdena zgolj v tabletah iz lončka, ki ga je odprla v času olimpijskih iger. Po angažiranju specialista za toksikološke raziskave smo ugotovili, da je bila koncentracija prepovedane snovi 157-krat premajhna za kakršenkoli »*masking effect*«. Športnica je torej brez lastne krivde oziroma malomarnosti zaužila prepovedano snov, ki ni izboljšala njenih psihofizičnih sposobnosti, v količini, ki je 157-krat premajhna, da bi imela kakršenkoli nedovoljeni, *masking* učinek.

64. Po opravljenem zaslišanju v Lozani je CAS v skladu z MOK ADR potrdil diskvalifikacijo športnice z olimpijskih iger. Arbitri so športnici na zaslišanju dejali, da verjamejo njeni zgodbi in da ima lahko čisto vest, kljub temu pa jo morajo spoznati za krivo zlorabe dopinga, saj tako narekuje WADC. Pri zastopanju smo se osredotočali na utemeljitev neustreznosti določb WADC, ki z aplikacijo t. i. *strict liability* standarda, športnikom praktično onemogočajo možnost uspešne obrambe. CAS je v odločitvi zapisal, da je zgolj WADA pristojna presojati ustreznost WADC, na CAS pa je, da odloča v skladu s trenutno veljavnim WADC. Ob takšnem dokaznem standardu se je treba vprašati, ali je športnikom skladno s sodno prakso ESČP dana razumna možnost do obrambe pod pogoji, ki jih ne postavljajo v podrejeni položaj v razmerju do nasprotne stranke. Nadalje bi bilo vredno razmisliti tudi o sklicevanju na 13. člen EKČP, ki posameznikom zagotavlja pravico do učinkovitega pravnega sredstva, saj je športnikom, ki so bili pozitivni na doping testu, onemogočeno izpodbijanje ustreznosti pravne podlage, ki predstavlja temelj za njihovo kaznovanje, tj. WADC.

---

qualified as a result of his participation in the Competition in question) with all resulting Consequences, including forfeiture of any medals, points and prizes.«.

65. Čeprav bi bil postopek za športnike bolj pošten, če bi bilo dokazno breme na antidopinški organizaciji, pri čemer bi bila le-ta dolžna kršitev dopinga dokazati z visokim dokaznim standardom, bi bila takšna ureditev skrajno neučinkovita v boju proti zlorabi dopinga.¹¹⁴ Pravica do poštenega postopka v doping primerih konkurira učinkovitemu boju proti doping. Naloga CAS za v bodoče je najti način, kako športnikom zagotoviti enakost orožij, ob tem pa ohraniti učinkovit boj proti zlorabi dopinga.

III.3.3 Pravica do javne obravnave in javne razglasitve sodbe

66. Normalni arbitražni postopki so v skladu s 44. členom CAS Pravil zaupne narave. Stranke, arbitri in organizacija CAS ne smejo podajati nikakršnih izjav in informacij v zvezi s postopki. Tudi za pritožbene arbitražne postopke velja načelo zaupnosti. Kljub temu pa velja, da se skladno z 59. členom CAS Pravil odločitve CAS lahko objavijo na spletni strani CAS. Slednje ne velja le v primeru, če stranke postopka izrecno prepovejo objavo kakršnihkoli informacij o postopku.

67. Javnost postopka pred nacionalnimi sodišči naj bi krepila nadzor nad poštenostjo postopka. Nadzor javnosti naj bi ščitil stranke pred samovoljnim ravnanjem državnih organov.¹¹⁵ Pravica do javne razglasitve sodbe je v tesni zvezi s pravico do javne obravnave. Pravici do javne razglasitve sodbe naj bi bilo zadoščeno že v primeru, da sodnik na glas prebere svoje odločitev. ESČP glede pravice do javne razglasitve sodbe državam podpisnicam pušča široko polje diskrecije.¹¹⁶

68. Ker je zaupnost postopka ena izmed glavnih značilnosti arbitražnih postopkov, velja, da se stranki s podpisom arbitražne klavzule odpovedujeta pravicama do javne obravnave in javne razglasitve sodbe. Omenjeni pravici nista absolutni in se jima stranke lahko odpovejo. Navsezadnje je zaupnost arbitražnega postopka velikokrat v interesu strank in bi trmasto vztrajanje pri pravicah do javne obravnave in javne razglasitve sodbe vodilo v slabši, in ne boljši položaj strank.

---

¹¹⁴ Jernej Letnar Černič, *Fair Trial Guarantees Before the Court of Arbitration for Sport* (2012), str. 269.

¹¹⁵ *Pretto proti Italiji*, opr. št. 7984/77, 8.12.1983, odst. 21.

¹¹⁶ *Ibid.*, odst. 25.

III.3.4 Pravica do sojenja v razumnem roku

69. Hitrost postopka naj bi bila ena izmed glavnih prednosti arbitražnih postopkov v razmerju do postopkov pred nacionalnimi sodišči. 6. člen EKČP strankam zagotavlja pravico do sojenja v razumnem roku. V skladu s sodno prakso ESČP mora biti razumnost trajanja postopka obravnavana v luči vseh okoliščin dotične zadeve, še posebej pomembni kriteriji pa so kompleksnost zadeve in ravnanje strank ter relevantnih državnih organov.¹¹⁷ Kot je zapisano na spletni strani CAS, naj bi normalni arbitražni postopki trajali med šest in dvanajst mesecev, medtem ko naj bi bili pritožbeni arbitražni postopki končani v treh mesecih, odkar arbitri prejmejo zadevo.¹¹⁸ CAS se za razliko od ESČP ne sooča s preobremenjenostjo in je tudi zaradi tega zmožen razmeroma hitrega obravnavanja zadev.

III.3.5 Pravica do neodvisnega in nepristranskega sodišča

70. *»Vsak arbiter mora biti nepristranski in neodvisen od strank ter mora nemudoma razkriti kakršnekoli okoliščine, ki bi lahko vplivale na njegovo neodvisnost v postopku.«* Tako se glasi neuradni prevod prvega odstavka 33. člena CAS Pravil.¹¹⁹ V skladu s 34. členom lahko stranke izpodbijajo imenovanje določenega arbitra, če iz okoliščin izhaja utemeljen dvom v arbitrovo neodvisnost ali nepristranskost. O zahtevi strank po izločitvi arbitra odloča ICAS.

71. Zadevo pred CAS lahko vodi arbiter posameznik ali pa senat treh arbitrov. Sestavo arbitražnega senata ureja 40. člen CAS Pravil. Če bo o zadevi odločal arbiter posameznik, se lahko stranki dogovorita, kateri arbiter s seznama CAS bo odločal o sporu. Če se stranki ne dogovorita o arbitru, ga določi predsednik CAS oddelka. Če se stranki dogovorita, da bo o zadevi odločal senat treh arbitrov, vsaka izmed strank predlaga enega arbitra s seznama CAS, predlagana arbitra pa nato določita predsednika senata. Če se stranki ne dogovorita o sestavi arbitražnega senata, bo odločitev o številu arbitrov in o njihovem imenovanju sprejel predsednik CAS oddelka.

72. Na prvi pogled se zdi ureditev imenovanja arbitrov in njihova zamenjava ustrezno obravnavana v CAS Pravilih. Problematika njihove (ne)pristranskosti in (ne)odvisnosti je bila

---

¹¹⁷ *Coeme proti Belgiji*, opr. št. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96, 33210/96, 22.6.2000, odst. 136.

¹¹⁸ <http://www.tas-cas.org/en/general-information/frequently-asked-questions.html> [zadnjič obiskano 10.11.2017].

¹¹⁹ http://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Code_2017_FINAL_en.pdf [zadnjič obiskano 20.11.2017].

v več primerih izpostavljena zaradi imenovanja arbitrov na seznam CAS, s katerega jih stranke izberejo kot arbitre v posamezni zadevi.

73. ESČP je večkrat poudaril, da sodišče, ki ni nepristransko in neodvisno, ne more zagotavljati pravičnega sojenja.¹²⁰ Posledično nespoštovanje pravice do neodvisnega in nepristranskega sodišča avtomatično pomeni kršitev pravice do poštenega sojenja. Pravica do neodvisnosti sodišča ima subjektivno in objektivno komponento. Zahteva po subjektivni, dejanski neodvisnosti je osredotočena na sodniško neobremenjenost s kakršnimikoli povezavami, ki bi lahko vplivale na njegovo neodvisnost. Nadalje je ESČP za presojo neodvisnosti sodnika poleg subjektivnega testa uveljavil tudi objektivni test, in sicer test videza neodvisnosti.¹²¹ Vprašanje objektivne neodvisnosti je povezano z obstojem okoliščin, ki lahko pri povprečnem razumnem opazovalcu vzbudijo dvom v neodvisnost. V prvi meri gre za vprašanja, kako so arbitri imenovani¹²², ali je njihov mandat stalni ali *ad hoc* in ali obstajajo varnostni mehanizmi pred zunanjim vplivom na arbitrovo neodvisnost.¹²³

74. (Ne)odvisnost CAS je bila prvič oporekana v zadevi *Gundel* pred SFT.¹²⁴ Gundel je CAS očital močne ekonomske povezave z MOK, ki je nadziral delovanje in skrbel za financiranje postopkov pred CAS. SFT je ugotovil, da med CAS in MOK obstaja povezava in se zavzel za večjo stopnjo neodvisnosti CAS od MOK. Po odločitvi SFT je sledila reforma CAS, s katero je bil ustanovljen ICAS, ki je prevzel naloge MOK in tudi imenovanje novih arbitrov.¹²⁵ SFT je CAS po njegovi reformi označil za neodvisno in nepristransko sodišče ter kot institucijo, ki je neodvisna od športnih panožnih zvez in MOK.¹²⁶

---

¹²⁰ *Sramek proti Avstriji*, opr. št. 8790/79, 22.10.1984; *Sacilor Lormines proti Franciji*, opr. št. 65411/01, 9.11.2006; *Hulki Güneş proti Turčiji*, opr. št. 28490/95, 19.6.2003, odst. 84.

¹²¹ *Cambell in Fell proti Združenemu Kraljestvu*, opr. št. 7819/77, 7878/77, 28.6.1984, odst. 78.

¹²² Nuala Mole in Catharina Harby, A Guide to the Implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights, Human rights handbooks, No.3, Council of Europe (2006), str. 30, 38. <http://www.humanrights.coe.int/aware/GB/publi/materials/1093.pdf> [zadnjič obiskano 20.11.2017].

¹²³ Jernej Letnar Čeranič, Fair Trial Guarantees Before the Court of Arbitration for Sport (2012), str. 270.

¹²⁴ *Supra*, odst. 17.

¹²⁵ *Supra*, odst. 18 et seq.

¹²⁶ *Danilova in Lazutina*, 4P.267-270/2002, SchiedsVZ 2004, 23.5.2003, odst. 208 et seqq.

75. Ključni očitki glede (ne)pristranskosti in (ne)odvisnosti CAS so povezani z imenovanjem arbitrov. Kot že zgoraj opisano, ICAS potrjuje arbitre za dobo 4 let na predlog MOK, mednarodnih panožnih zvez, nacionalnih olimpijskih komitejev in predstavnikov športnikov pri MOK, mednarodnih panožnih zvezah ter nacionalnih olimpijskih komitejih.¹²⁷ ICAS sestavlja 20 pravnikov z izkušnjami s športnim pravom, od katerih 4 člane imenujejo mednarodne panožne zveze, 4 člane imenuje Združenje nacionalnih olimpijskih komitejev (ANOC), 4 člane imenuje MOK, 4 člani so imenovani s strani dvanajstih zgoraj naštetih članov, preostale 4 člane, ki morajo biti neodvisni od športnih teles, ki imenujejo druge člane, pa imenuje zgoraj navedenih šestnajst članov.¹²⁸ Ko ICAS izbira oziroma potrjuje arbitre za seznam CAS, je zavezan k pravični redistribuciji mest. Petina arbitrov mora biti izbrana med predlogi mednarodnih športnih zvez, MOK in nacionalnih olimpijskih komitejev, petina med predlogi predstavnikov športnikov in zadnja petina izmed predlogov oseb, ki so neodvisne od organizacij, ki predlagajo ostale arbitre.

76. Claudia Pechstein je v zadevi pred BGH trdila, da športnim federacijam pripada kvota 12 članov ICAS, kar jim omogoča prekomeren vpliv na sestavo CAS seznama. To velja še toliko bolj, ker je preostalih 8 članov imenovanih s strani 12 članov, ki jih imenujejo športne federacije. Iz tega naj bi sledilo, da obstaja tveganje, da bodo osebe, ki bodo imenovane v ICAS, bližje interesom športnih federacij kot pa interesom športnikov. V sporih s federacijami naj tako športniki ne bi bili v enakopravnem položaju.¹²⁹

77. BGH se je pri svoji odločitvi oprl na sestavo CAS senata, in ne toliko na sestavo ICAS ter CAS seznama. Po mnenju BGH imajo stranke postopka enake možnosti imenovanja arbitrov, ki bodo odločali v danem sporu. Stranke lahko s seznama arbitrov CAS izberejo kogarkoli. Športne panožne zveze imajo posredni učinek na sestavo seznama arbitrov, saj so upravičene do imenovanja 4 članov ICAS. BGH ob tem ugotavlja, da posredni vpliv na sestavo ICAS ne pomeni, da seznam arbitrov CAS, ki vključuje več kot 360 arbitrov, ne premore zadostnega števila od športnih organizacij neodvisnih oseb. Dejstvo, da imajo športne organizacije

---

¹²⁷ *Supra*, odst. 19.

¹²⁸ *Supra*, op. 29.

¹²⁹ BGH, opr. št. 97/2016, *Pechstein proti DESG & ISU*, 7.6.2016, odst. 29.

pomemben vpliv na sestavo seznama CAS, še ne pomeni, da imajo prekomeren vpliv na sestavo CAS senata, ki odloča o dani zadevi.¹³⁰

78. BGH, ki je zavrnil očitke Pechsteinove glede pristranskosti in odvisnosti CAS senatov od mednarodnih športnih organizacij, je v odločitvi poudaril, da Statut CAS in CAS Pravila vsebujeta dovolj procesnih jamstev, ki zagotavljajo neodvisnost ter nepristranskost arbitrov v arbitražnem postopku. Po imenovanju na določeno zadevo morajo arbitri podpisati deklaracijo, s katero se zavežejo, da so popolnoma neodvisni in nepristranski od strank v postopku. Poleg tega imajo stranke tudi možnost izpodbijati imenovanje arbitra, če dvomijo v njegovo nepristranskost in neodvisnost.¹³¹

79. Čeprav imajo stranke možnost izpodbijati imenovanje arbitra, je to v praksi zelo tvegana poteza. Iz lastnih izkušenj s postopki pred CAS lahko povem, da FIFA v postopkih, v katerih je stranka, zelo pogosto z liste CAS arbitrov izbere istega arbitra. Ta arbiter, ki naj ostane neimenovan, v deklaraciji sicer zapiše, da je neodvisen in nepristranski, čeprav je bil s strani FIFA imenovan v več postopkih. Ker so arbitri plačani za delo v vsakem postopku posebej, si lahko vsak sam ustvari vtis, kakšne so možnosti, da bo arbiter, kateremu delo pogosto zagotavlja FIFA, odločil v korist nasprotne stranke.

---

¹³⁰ *Ibid.*, odst. 31 et seq.

¹³¹ *Ibid.*, odst. 34.

IV. SKLEP

80. Pravica do poštenega sojenja iz prvega odstavka 6. člena EKČP je kot sestavni del švicarskega *ordre public* zagotovljena tudi v postopkih pred CAS. Slabost zgolj posredne vezanosti CAS na EKČP je ta, da ima SFT šele možnost *ex post* presoje skladnosti postopka s konvencijskimi standardi. Iz EKČP prav tako ne izhaja, da je država podpisnica zavezana arbitražno odločbo, ki ni v skladu s konvencijskimi standardi, vselej razglasiti za nično. Države podpisnice imajo tako diskrecijo glede priznanja arbitražne odločbe, ki ni v skladu s konvencijskimi standardi.¹³²

81. Slabost *ex post* presoje je predvsem v tem, da SFT ni pristojen že tekom arbitražnega postopka presojati skladnosti postopka s konvencijskimi standardi. Za primer lahko vzamemo kršitev pravice do neodvisnega in nepristranskega sodišča. Čeprav bi ena izmed strank lahko imela neposredne dokaze, da eden izmed arbitrov ni neodvisen in nepristranski, bi morala počakati do konca postopka in šele pred SFT zahtevati, da se arbitražno odločitev razglasi kot nično zaradi kršitve konvencijskih standardov (tj. kršitev švicarskega *ordre public*). Veliko bolj smiselno bi bilo, da bi SFT imel pristojnost, da že tekom CAS postopka skrbi za njegovo skladnost s švicarskim javnim redom.

82. Predlog, ki v športnopравни teoriji ni nov, je uvedba možnosti, da se arbitražno odločitev CAS lahko izpodbija pred ESČP.¹³³ Uvedba takšne možnosti je težko dosegljiva, saj bi se morala precej spremeniti EKČP. Čeprav bi takšna sprememba EKČP vodila do celovitejše zaščite pravic strank v postopkih pred CAS, bi bila neizbežna posledica takšne spremembe tudi velika obremenitev že tako preobremenjenega ESČP.

---

¹³² *Lila Marianne Nordström-Janzon el Aira Marja Nordström-Lehtinen proti Nizozemski*, opr. št. 28101/95, 27.11.1996, odst. 116: »The Commission therefore considers that an arbitral award does not necessarily have to be quashed because the parties have not enjoyed all the guarantees of Article 6 (Art.6), but each Contracting State may in principle decide itself on which grounds an arbitral award should be quashed.«; *Osmo Souvanieni proti Finski*, opr. št. 31737/96, 23.2.1999: »The Court considers that the Contracting States enjoy considerable discretion in regulating the question on which grounds an arbitral award should be quashed, since the quashing of an already rendered award will often mean that a long and costly arbitral procedure will become useless and that considerable work and expense must be invested in new proceedings«.

¹³³ Jernej Letnar Čerňič, *Fair Trial Guarantees Before the Court of Arbitration for Sport* (2012), str. 281; J. De Montmollin in D. Pentsov, *Do Athletes Really Have the Right to a Fair Trial in »Non-Analytical Positive« Doping Cases?*, 22(2) *American Review of International Arbitration* 239 (2011), str. 239.

83. V želji po večji transparentnosti postopkov, po večji legitimnosti in sprejetosti arbitražnih odločitev, mora CAS stremeti k čim višjim standardom poštenega sojenja. Čeprav ga EKČP zavezuje zgolj posredno preko švicarskega javnega reda, bi lahko CAS v svojih pravilih določil, da v CAS postopkih veljajo najvišja procesna jamstva poštenega sojenja, kot jih določa prvi odstavek 6. člena EKČP. Na ta način bi lahko SFT presojal, ali je bil postopek pred CAS v skladu z vsemi temelji pravice do poštenega sojenja, in ne le zgolj v skladu s tistimi, ki tvorijo del švicarskega javnega reda. Kot predlaga Letnar Černič, bi veljalo premisliti o ustanovitvi posebnega organa, ki bi skrbel za uveljavljanje konvencijskih standardov v samem teku CAS postopka.¹³⁴

84. Kljub svoji učinkovitosti, se bo CAS še naprej spoprijemal z očitki o (ne)odvisnosti in (ne)pristranskosti arbitražnega senata. Korak naprej bo potreben pri varstvu pravic športnikov v doping primerih. Obrnjeno dokazno breme in visok dokazni standard športnikom, obtoženim zlorabe dopinga, praktično onemogočata uspešno obrambo. Menim, da boj proti zlorabi dopinga v športu uhaja izpod nadzora in spominja na lov na čarovnice. Popolnoma podpiram strogo kaznovanje športnikov, ki so zlorabili doping, vendar se mi zdi, da sta javnost in stroka po objavi McLarnovega poročila o sistemskih kršitvah dopinga v Rusiji¹³⁵ izgubili kompas. Zaradi zaostrovanja boja zoper zlorabo dopinga v športu se tako zaostrejuje tudi procesna jamstva športnikov v dopinških zadevah. Čeprav bi si kot pravnik želel več procesnih jamstev v doping postopkih, menim, da bo športnikom, obtoženim zlorabe dopinga, v prihodnje še težje dokazati svojo nedolžnost.

---

¹³⁴ Jernej Letnar Černič, Fair Trial Guarantees Before the Court of Arbitration for Sport (2012), str. 281.

¹³⁵ https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/20160718_ip_report_newfinal.pdf; https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/mclaren_report_part_ii_2.pdf [zadnjič obiskano 23.11.2017].

V. VIRI IN LITERATURA

a) Knjige in monografije

1. Harris, David; O'Boyle, Michael; Bates, Ed; Buckley, Carla; Harvey, Paul; Lafferty, Michelle; Cumper, Peter; Arai, Yutaka; Green, Heather: LAW OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS, SECOND EDITION, Oxford University Press, Oxford 2009.
2. Görtz, Reinhard J.: ANTI-DOPING MAßNAHMEN IM HOCHLEISTUNGSSPORT AUS RECHTLICHER SICHT, Gardez! Verlag, 2012.

b) Članki

1. McLaren, Richard H.: Introducing the Court of Arbitration for Sport: The Ad Hoc Division at the Olympic Games, v: 12 Marq. Sports. L. Rev. 515 (2001).
2. Haas, Ulrich: Role and Application of Article 6 of the European Convention on Human Rights in CAS Procedures, v: I.S.L.R., Issue 3 Thomson Reuters (Professional) UK Limited and Contributors (2012).
3. McLaren, Richard H.: The Court of Arbitration for Sport, v: Handbook of International Sports Law (2011).
4. Beach, Adam: »The Court of Arbitration for Sport« - a Supreme Court for the Sports World?, v: The Student Journal of Law, Issue 4 (2012).
5. Kane, Darren: Twenty Years On: An Evaluation of the Court of Arbitration for Sport, v: 4 Melb. J. Int'l L. (2003).
6. Hasler, Erika: The Basketball Arbitral Tribunal – An Overview of Its Process and Decisions, Chapter 6, v: A. Duval in A. Rigozzi, Yearbook of International Sports Arbitration (2015).
7. Landrove, Juan Carlos: European Convention on Human Rights' Impact on Consensual Arbitration An État Des Lieux of Strasbourg Case-Law and of a Problematic Swiss Law Feature, v: Besson Hottelier and Werro, Human Rights at the Center (2005).
8. Thomassen, Wilhelmina: Arbitration and the European Convention on Human Rights, General principles, v: CAS Bulletin, Issue 2 (2015).

9. De Montmollin, Jerome; Pentsov, Dmitry A.: Do Athletes Really Have the Right to a Fair Trial in »Non-Analytical Positive« Doping Cases?, v: 22(2) American Review of International Arbitration (2011).
10. Deepak, Girish: Compulsory consent in Sports Arbitration: Essential or Auxiliary, v: Kluwer Arbitration Blog (2016).
11. Voser, Nathalie; George, Anya: ECtHR: Waiver of Recourse Against International Arbitral Award Not Incompatible with ECHR, v: Kluwer Arbitration Blog (2016).
12. Mole, Nuala; Harby, Catharina: A Guide to the Implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights, v: Human Rights Handbooks, No.3, Council of Europe (2006).

c) Sodna praksa

1. ATF 133 I 33, 2. november 2006.
2. SFT 4P.172/2006 *Cañas proti ATP Tour*, 22. marec 2007.
3. SFT 4A.144/2010 *Pechstein proti ISU & CAS*, 28. september 2010.
4. SFT 4A_370/2007, 21. februar 2008.
5. SFT 9C_132/2008, 20. junij 2008.
6. SFT *Marc Biolley proti Association Y & TAS*, 4A_506/2007, 20. marec 2008.
7. SFT *Danilova in Lazutina*, 4P.267-270/2002, 23. maj 2003.
8. BGH, opr. št. 97/2016, *Pechstein proti DESG & ISU*, 7. junij 2016.
9. *Stretford proti Football Association in Barry Right*, EWCH 479 (Ch), 17. marec 2006.
10. C-415/93 *Union royale belge des sociétés de football association ASBL proti Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA proti Jean-Marc Bosman in ostali in Union des associations européennes de football (UEFA) proti Jean-Marc Bosman*, 15. december 1995.
11. *Bakker proti Švica*, opr. št. 7198/07.
12. *Mutu proti Švica*, opr. št. 40575/10.
13. *Pechstein proti Švica*, opr. št. 67474/10.
14. *Belilos proti Švici*, opr. št. 10328/83, 29. april 1988.
15. *Ciper proti Turčiji*, opr. št. 25781/94, 10. maj 2001.
16. *VgT gegen Tierfabriken proti Švici*, opr. št. 24699/94, 28. junij 2001.

17. *Lithgow in ostali proti Združenemu Kraljestvu*, opr. št. 9906/80, 9262/81, 9265/81, 9266/81, 9405/81, 8. julij 1986.
18. *Deweer proti Belgiji*, opr. št. 6903/75, 27. februar 1980.
19. *X proti Zvezni republiki Nemčiji*, opr. št. 1197/61, 5. marec 1962.
20. *Jakob Boss Sohne KG proti Zvezni republiki Nemčiji*, opr. št. 18479/91, 2. december 1991.
21. *Molin proti Turčiji*, opr. št. 23173/94, 22. oktober 1996.
22. *Ruiz-Mateos proti Španiji*, opr. št. 12952/87, 23. junij 1993.
23. *Doorson proti Nizozemski*, opr. št. 20524/92, 26. marec 1996.
24. *Van Mechelen in ostali proti Nizozemski*, opr. št. 21363/93, 21364/93, 21427/93, 22056/93, 23. april 1997.
25. *Krasniki proti Češki Republiki*, opr. št. 51277/99, opr. št. 28. februar 2006.
26. *Neumeister proti Avstriji*, opr. št. 1936/63, 27. junij 1968.
27. *Dombo Beherr B.V. proti Nizozemski*, opr. št. 14448/88, 27. oktober 1993.
28. *Pretto proti Italiji*, opr. št. 7984/77, 8. december 1983.
29. *Coeme proti Belgiji*, opr. št. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96, 33210/96, 22. junij 2000.
30. *Hulki Güneş proti Turčiji*, opr. št. 28490/95, 19. junij 2003.
31. *Sramek proti Avstriji*, opr. št. 8790/79, 22. oktober 1984.
32. *Sacilor Lormines proti Franciji*, opr. št. 65411/01, 9. november 2006.
33. *Cambell in Fell proti Združenemu Kraljestvu*, opr. št. 7819/77, 7878/77, 28. junij 1984.
34. *Lila Marianne Nordström-Janzon el Aira Marja Nordström-Lehtinen proti Nizozemski*, opr. št. 28101/95, 27. november 1996.
35. *Osmo Souvaniemi proti Finski*, opr. št. 31737/96, 23. februar 1999.
36. CAS 2013/A/3139, *Fenerbahce SK proti UEFA*, 5. december 2013.
37. CAS 2015/A/4304, *Tatyana Andrianova proti ARAF*, 14. april 2016.
38. CAS 2013/A/3274, *Mads Glasner proti FINA*, 31. januar 2014.
39. CAS 2010/A/2311-2312, *Stichting Anti-Doping Autoriteit Nederland (NADO) in Koninklijke Nederlandsche Schaatsenrijders Bond (KNSB) proti Wesley Lommers*, 22. avgust 2011.

40. CAS 2011/A/2384, *UCI proti Alberto Contador Velasco & RFEC*, CAS 2011/A/2386, *WADA proti Alberto Contador Velasco & RFEC*, 6. februar 2012.
41. CAS 2006/A/1119, *UCI proti Inigo Landaluce Intxaurreaga in RFEC*, 19. december 2006.
42. CAS 2009/A/1920, *FK Pobeda, Aleksandar Zabrcanec in Nikolce Zdraveski proti UEFA*, 15. april 2010.